

Evaluatie en aanbevelingen

Rijssen-Holten schoon!

gemeente
Rijssen-Holten

cuber

In mei 2014 stelde de gemeente het plan 'Rijssen-Holten schoon!' vast, het plan voor de zwerfafvalaanpak voor 2014-2023. Ruim een jaar later, najaar 2015, is de aanpak geëvalueerd: wat is de stand van zaken en ligt de gemeente op koers met het halen van de doelstellingen? Met twee metingen, een interview en analyse van (beleids) informatie is de benodigde informatie verzameld. Deze memo beschrijft de resultaten van de evaluatie en de aanbevelingen voor de vervolgaanpak. Eén conclusie geven we alvast: Rijssen-Holten is (nog steeds) een schone gemeente en ligt op koers met de zwerfafvalaanpak!

Missie en pijlers zwerfafvalaanpak Rijssen-Holten

Rijssen-Holten heeft een duidelijk missie wat betreft de aanpak van zwerfafval. Het figuur hieronder geeft deze missie weer, samen met de drie bijbehorende pijlers. Omdat de gemeente niet alles in één keer op kan en wil pakken, bestaat de aanpak uit twee fasen. In de eerste periode, van 2014-2018, richt de aanpak zich vooral op de pijlers 1 en 2. In de periode daarna, van 2019-2023, wordt meer ingezet op pijler 3. Voor elke pijler zijn in het zwerfafvalplan meerdere doelstellingen opgesteld.

Tussenresultaten per pijler

Pijler 1 Gemiddelde schoonniveau niet achteruit, accentgebieden 'B' of hoger en minder hotspots

- Het gemiddelde niveau voor 'schoon' van de hele gemeente is in 2015 even hoog als 2014: B-niveau.
- Het ambitieniveau 'B' is gehandhaafd gebleven en er is niet verder bezuinigd op de zwerfafvalaanpak.
- De accentgebieden (parken, begraafplaatsen en accentgroen) scoren in 2015 niet lager dan een B-niveau op schoon.
- Er is een CleanTeam opgezet (zie foto), een reinigingsteam dat flexibel wordt ingezet waar en wanneer nodig, zoals op hotspots.
- In 2015 is er 1 hotspot minder dan in 2014.

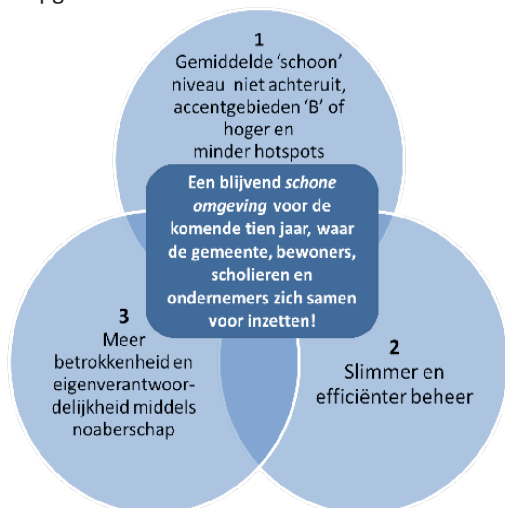
Pijler 2 Slimmer en efficiënter beheer

- Het afstemmen van machinaal en handmatig reinigen is in 2015 niet verbeterd ten opzichte van 2014.
- De noodzaak, onderhoudsstaat en plaatsing van de afvalbakken is geanalyseerd. Op basis hiervan is ca. 20% van de bakken weggehaald wat, op een aantal plekken na, niet tot een toename van zwerfafval leidde.
- Plannen voor aanleg of herinrichting worden getoetst op beheeraspecten, maar in praktijk komen nog veel situaties voor die lastig te reinigen zijn.

Pijler 3 Meer betrokkenheid en eindverantwoordelijkheid middels noaberschap (pijler waar vanaf 2019 op gefocust wordt)

- Bewoners van Rijssen-Holten zijn in het algemeen betrokken bij de eigen omgeving en een deel van de bewoners houdt zijn eigen straatje schoon. De gemeente heeft niet in beeld om hoeveel bewoners, en andere gebruikers van de openbare ruimte zoals ondernemers en verenigingen, het gaat.
- Bewoners worden door de gemeente nauwelijks actief gestimuleerd zich in te zetten voor het schoonmaken en -houden van de openbare ruimte. Wel plaatst de gemeente tijdelijk bordjes bij hondenpoepvelden die hondenbezitters erop wijzen de zakjes met hondenpoep in de afvalbak te doen. Ook worden zwerfafvalinitiatieven zoals opruimacties worden waar mogelijk ondersteund door de gemeente.

Resultaten hotspotmeting en beleidsmeting

In september 2015 zijn twee metingen uitgevoerd om de kwaliteit van de openbare ruimte en specifiek op gebied van schoon, in beeld te krijgen. Eén meting is uitgevoerd langs 'hotspots', locaties door de gemeente aangewezen omdat daar bovengemiddeld veel zwerfafval ligt. Bij deze meting zijn schoon-aspecten gemeten, zoals de hoeveelheid zwerfafval en de vullingsgraad van afvalbakken. Deze hotspotmeting is ook in 2014 uitgevoerd. De kaartjes op de volgende pagina laten de gemiddelde resultaten per hotspot zien, inclusief een vergelijking met de resultaten van 2014.

De andere meting, de beleidsmeting, is uitgevoerd voor een algemeen kwaliteitsoordeel van de openbare ruimte. Hierbij is een representatief deel van de hele gemeente gemeten en zijn, behalve schoon, ook aspecten zoals groen en verharding beoordeeld.

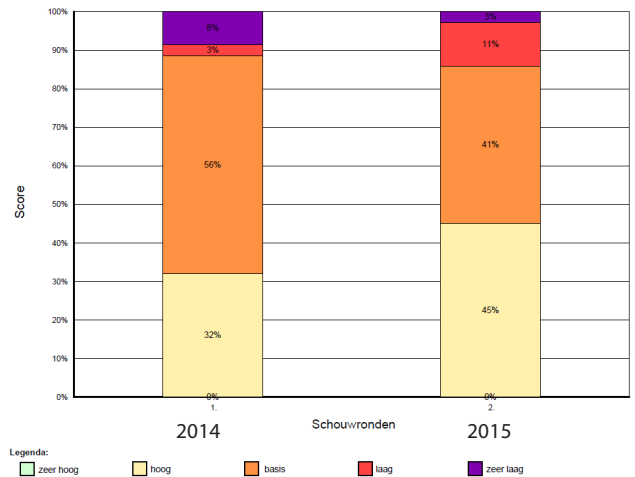
Hotspot-meting:

- In 2015 zijn 22 plekken beoordeeld, waarvan op 8 hotspots minimaal 10% een C en D-niveau is gescoord. Deze locaties noemen we in deze memo 'hotspot'. In 2014 zijn er 19 locaties gemeten, waarvan 9 locaties met minimaal 10% C en D-scores. Relatief is het aantal hotspots met 11% gedaald.
- Van de 8 hotspots liggen er in 2015 2 in Holten en 6 in Rijssen (zie kaartjes). In 2014 lagen er juist meer in Holten, namelijk 5 tegenover 4 in Rijssen.
- De hotspots scoren in 2015 meer A-scores dan in 2014, maar ook meer C-scores. Het aantal D-scores is afgenomen. Het gemiddelde ligt in 2015 (net) op een C, terwijl dat in 2014 nog een (lage) B was. Zie grafiek hiernaast voor de gemiddelde totaalresultaten van de hotspot-meting.
- In 2015 scoren de volgende onderdelen veel (meer dan 10%) C of D-score: fijn en grof zwerfafval in groen, fijn en grof zwerfafval op verharding en vuil in goten. Bijgeplaatst afval bij containers en grof vuil is nauwelijks aangetroffen en scoorden gemiddeld een A.
- Qua beleving, gemeten met 'invloedsfactoren', scoren de meeste hotspots positief of neutraal. 'Sociale veiligheid' scoort het laagst van de invloedsfactoren, 'onderhoud grondgebied dat niet van gemeente is' het hoogst. De Oude Deventerweg (tunnel e.o.) scoort negatief op sociale veiligheid (uitstraling tunnel & weinig openheid door het groen) en onderhoudbaarheid (natte bermen), terwijl het niveau van schoon nog wel op B ligt.

Zie volgende pagina voor een nadere toelichting en de ligging per hotspot.

Beleidsmeting (kwaliteit openbare ruimte in hele gemeente)

- Beeldmeetlatten over schoon scoren gemiddeld een B. 'Graffiti en aanplakbiljetten' en 'staat afvalbak' scoren gemiddeld een A-niveau.
- De 'schoon'-beeldmeetlatten scoren in 2015 iets hoger dan in 2014 (meer A en minder C en D-niveaus). Dit geldt met name voor vullingsgraad afvalbak, graffiti en aanplakbiljetten, uitwerpselen in groen.
- De accentgebieden (parken, begraafplaatsen en accent-groen) scoren gemiddeld een B op schoon. Zwerfafval op verharding en graffiti en aanplakbiljetten komen hier nauwelijks voor (A-niveau).
- De sportvelden en hoofdstructuur zijn de enige gebiedstypen waar een schoon-beeldmeetlat lager dan een B scoort, namelijk de vullinggraad van afvalbakken.

Vergelijking gemiddelde scores hotspot-meting 2014 en 2015

Tunnel Oude Deventerweg: lage scores op beleving

Holterbergweg: schoon, ondanks lastige ontwerpsituatie

Veel vuil en onkruid op de hangplek Park Vletgaarsmaten

Tunnel Rijssenseweg: nieuwe hotspot t.o.v. 2014

Relatief veel veegvuil, hier nabij de winkels Roelf Bosmastraat.

Met name in de omgeving van winkels ligt relatief veel zwerfafval

Scholieren langs de 'Reggesteinroute'

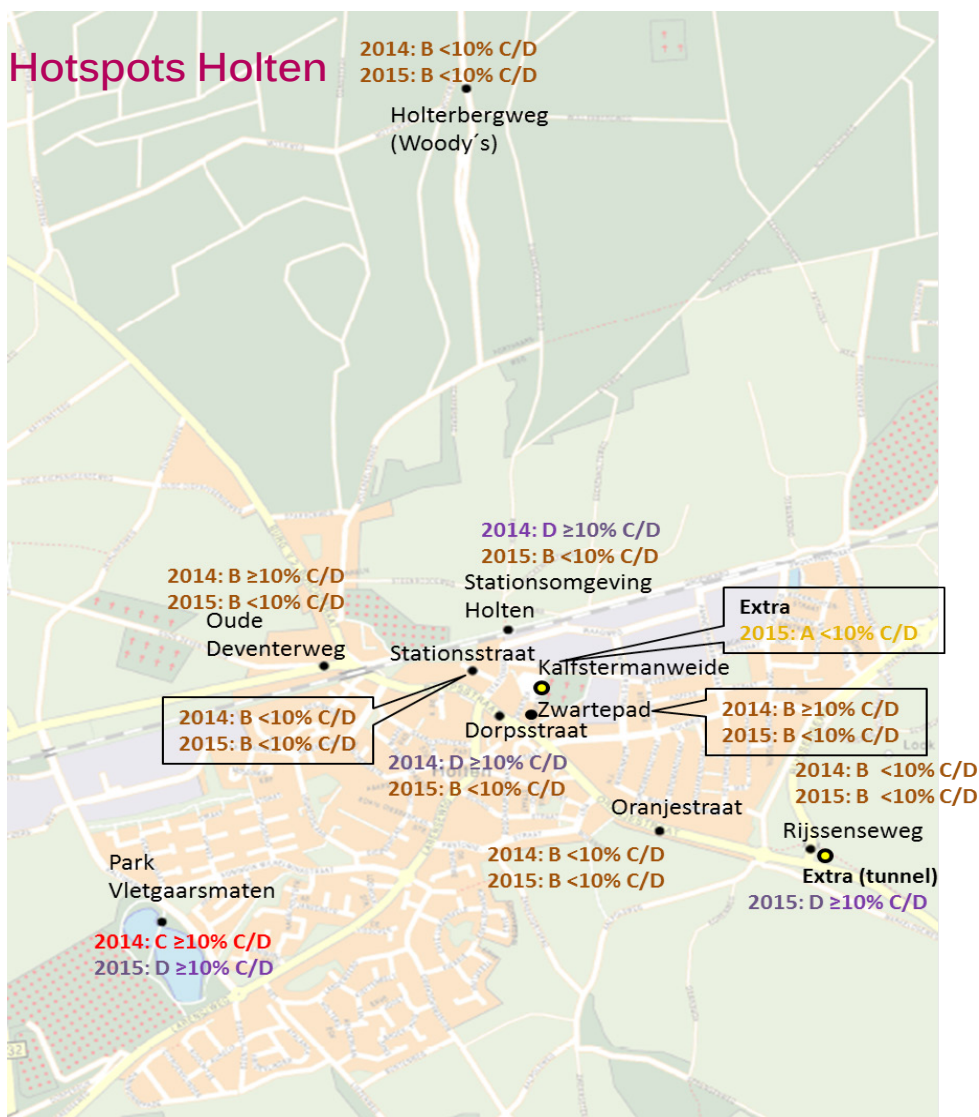
Scholieren bij De Stroekeld

Toelichting kaartjes:

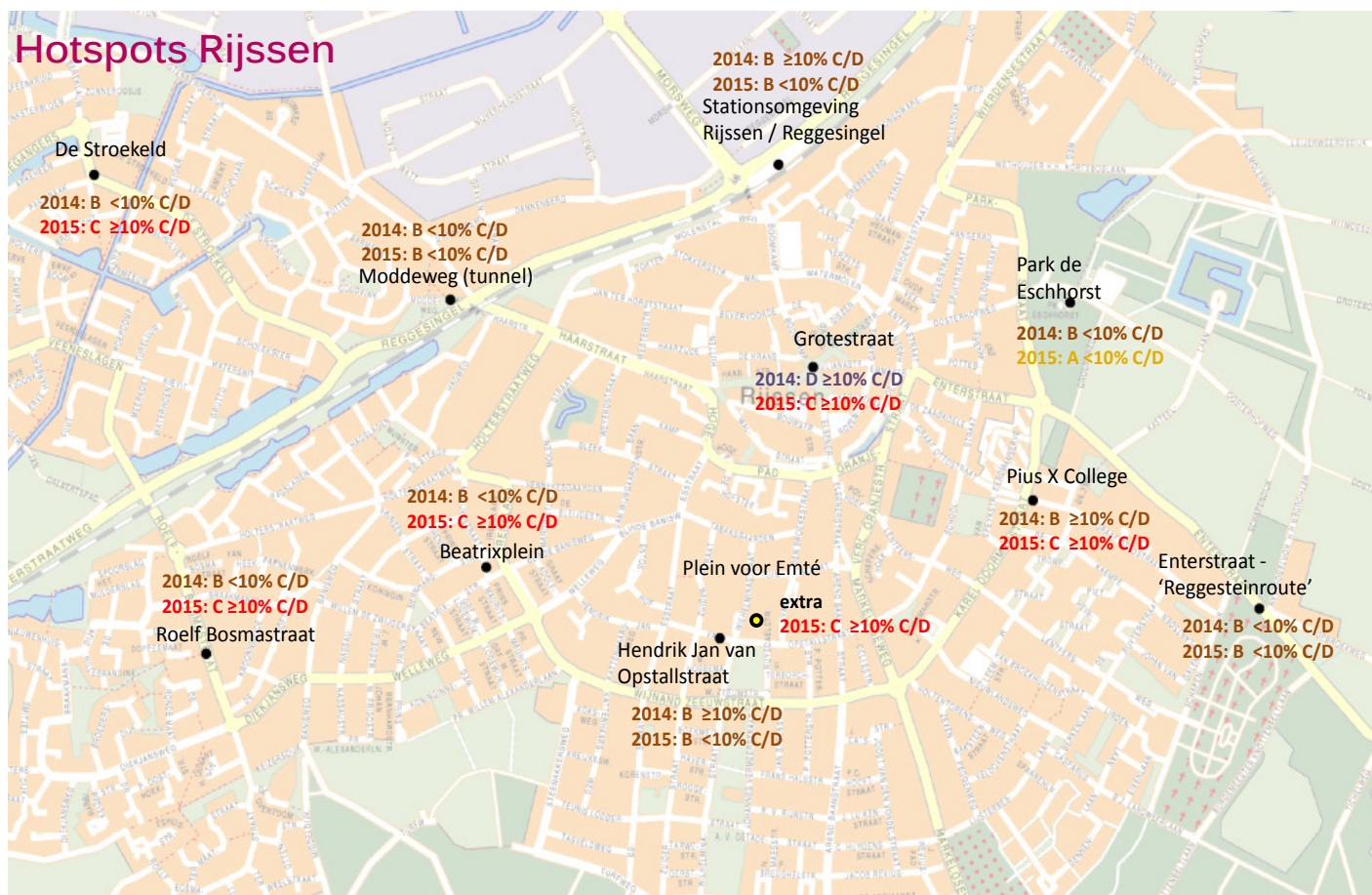
Op de kaart staan de locaties die tijdens de hotspotmeting gemeten zijn. Per locatie staat het gemiddelde niveau van 2014 en 2015 (conform CROW-niveaus), zodat duidelijk is of de locatie in 2015 lager of hoger scoort op gebied van schoon. Daarnaast staat erbij of minimaal 10% van de scores uit een C- en D-niveau bestaat. Deze locaties beschouwen we in deze memo als 'hotspot'.

In totaal zijn in 2015 22 locaties gemeten. Dit zijn drie locaties meer dan 2014 (op de kaart de locaties met de gele stippen), omdat tijdens de meting ingeschat is dat de daadwerkelijke hotspot op een andere plek lag dan de locatie van 2014. In deze gevallen zijn beide plekken wel gemeten. Bij de Kalfstermanweide was ten tijde van de meting een evenement in voorbereiding maar hier was de omgeving, anders dan verwacht, opvallend schoon (A-niveau). Bij de Rijssenseweg is vorig jaar niet in en rond de tunnel gemeten, dit jaar juist wel. Hier lag typisch snoeproute-afval, zoals chipszakken. Ook bij de Wilhelminastraat in Rijssen is een extra locatie geschouwd, namelijk bij het parkeerterrein van de winkels. Zwerfafval, zowel in groen als op verharding, scoorde hier een C.

Hotspots Holten

Hotspots Rijssen

Resultaten interviews en bureaustudie

Naast de kwaliteitsmetingen zijn voor de evaluatie interviews afgenomen en is aangeleverde (beleids) informatie geanalyseerd. Per doelstelling staan hieronder de belangrijkste bevindingen. De vinkjes geven aan hoe ver de gemeente is met het behalen van de doelstelling: groen=behaald, geel=doelstelling nog niet gehaald maar op de goede weg, rood=doelstelling niet gehaald.

Doelstellingen Rijssen-Holten schoon!

Er wordt op de aanpak van zwerfafval niet verder bezuinigd

Het CleanTeam wordt flexibel ingezet en zoveel mogelijk aangestuurd op basis van resultaat en minder op basis van 'vaste rondes'

In de winter worden extra werkzaamheden op het gebied van schoon opgepakt, zoals het schoonmaken van meubilair, bebording etc.

Extra vaak monitoren en op basis daarvan evt. extra reiniging inzetten middels het CleanTeam

Machinaal en handmatig reinigen worden meer en beter op elkaar afgestemd

De noodzaak, onderhoudsstaat en plaatsing van het huidige areaal afvalbakken wordt geanalyseerd en op basis daarvan worden afvalbakken verplaatst

Bij de aanleg en herinrichting van de openbare ruimte wordt in kader van beheerbewust ontwerp meer rekening gehouden met de reiniging

Meer betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid van bewoners, ondernemers en scholieren creëren / Meer betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid middels noaberschap

Ondernemers actief betrekken bij het schoonhouden van het centrum, zoals de aanpak van kauwgom in het centrum van Rijssen.

Stand van zaken 2015 op basis van interviews:

Er is niet een (verdere) bezuiniging op zwerfafval doorgevoerd.

Er is een lijst met een vaste route langs de hotspots, waar het CleanTeam zwerfafval opruimt en afvalbakken ledigt. De hotspots worden gereinigd wanneer nodig: hotspots van 'snoeproutes' worden bijvoorbeeld in de schoolvakanties overgeslagen. Er is voldoende flexibiliteit voor het oppakken van meldingen en andere zaken waar het CleanTeam voor ingezet kan worden. Met het Team kan de gemeente iets 'extra's' bieden op gebied van schoon.

De gemeente wil dit voor de komende winter (2015-2016) oppakken. Het idee is om het CleanTeam in deze periode in te zetten voor bijvoorbeeld het inventariseren en herstellen van schades aan afvalbakken.

Er wordt niet extra vaak gemeten. Wel is tweewekelijks overleg over (o.a.) de inzet van het team en het team wordt o.a. ingezet op meldingen over zwerfafval. De werkzaamheden van het CleanTeam worden nauwelijks gemonitord, dit zou in vervolg beter kunnen.

Is nog onvoldoende opgepakt, maar de gemeente is van plan dit wel te doen want het is een blijvend aandachtspunt. Ook is betere afstemming en samenwerking gewenst tussen de drie reinigingsteams (eigen buitendienst, CleanTeam en het team van de veegwagens). Kans: geef een praktische workshop aan de teams over dit onderwerp (zie aanbevelingen).

Is uitgevoerd. Naar schatting is ca. 20% van de afvalbakken weggehaald. Dit leidde tot weinig reacties of toenames van zwerfafval. Op twee plekken is vanwege klachten een bak teruggeplaatst. De hondenpoepbakken wil de gemeente gaandeweg vervangen door een standaard afvalbak.

Dit is een blijvend aandachtspunt. Ontwerpen worden altijd op beheer getoetst en er is steeds meer overleg tussen beheer en ontwerp. Toch komen er in praktijk situaties voor die lastig te reinigen zijn.

Hier heeft de gemeente nauwelijks op ingezet (met uitzondering van de communicatie- / bewustwordingsactie met het oplaatsen van bordjes bij hondenpoepvelden), maar dit is dan ook een pijler vanaf 2019. Het is onbekend hoeveel bewoners actief zijn in het schoonmaken en -houden van de openbare ruimte. De gemeente heeft wisselende ervaringen met participatie in de openbare ruimte. Zwerfafvalacties worden niet actief gestimuleerd vanuit de gemeente. Wel ondersteunt de gemeente acties geïnitieerd door bewoners of andere gebruikers (bijvoorbeeld van Duurzaam Holten).

Dit gebeurt nog maar mondjesmaat, maar ook dit is een pijler vanaf 2019. Vaak lopen acties, zoals de kauwgomactie een aantal jaar geleden, stuk op gebrek aan animo van ondernemers. Een ander project op een bedrijventerrein, over het opknappen van de omgeving (waaronder het opruimen van zwerfafval), had meer succes en biedt kansen voor vervolg.

Conclusies en aanbevelingen

Rijssen-Holten ligt op koers met het schoon houden van de openbare ruimte. De maatregelen zijn in lijn met de gemaakte aanpak van het zwerfafvalplan. Men is goed op weg met het eerste deel van de missie 'een blijvend schone omgeving voor de komende tien jaar'. Het CleanTeam heeft hier positief aan bijgedragen.

Er is ook ruimte voor verbetering van de aanpak. Zo is de aanpak tot nu toe vooral gericht op de interne organisatie. Bewoners en andere gebruikers van de openbare ruimte worden nog maar minimaal betrokken bij de zwerfafvalaanpak, maar hier wil de gemeente vanaf 2019 meer op inzetten.

Vrijwilligers van RVC hebben in kader van de NL Doet-dag (2014) zwerfafval opgeruimd. De gemeente ondersteunde de actie.
bron: RijssensNieuws.nl

Conclusies per pijler:

Rijssen-Holten ligt, anno 2015, goed op koers met deze pijler. Het gemiddelde 'schoon'-niveau is niet achteruitgegaan (en juist verbeterd ten opzichte van 2014), accentgebieden halen minimaal een B en het aantal hotspots is iets gedaald. Het CleanTeam en het effect van zichtbaar reinigen heeft hier waarschijnlijk aan bijgedragen. Bewoners en andere gebruikers van de openbare ruimte worden nauwelijks betrokken, maar hier wil de gemeente vanaf 2019 meer op inzetten (zie pijler 3).

De tweede pijler is anno 2015 ten dele waar gemaakt. Circa 20% van de afvalbakken is weggehaald naar aanleiding van een inventarisatie over noodzaak van de afvalbakken. Dit is efficiënt omdat dit niet tot meer zwerfafval heeft geleid en minder bakken worden geledigd. Machinaal en handmatig reinigen beter op elkaar afstemmen en het beter afstemmen van de reinigingsteams, is een aandachtspunt. Beheer en ontwerp worden door overleg steeds beter op elkaar afgestemd, maar ook dit verdient blijvende aandacht.

De gemeente wil vooral in de tweede periode van de zwerfafvalaanpak (2019-2023) inzetten op meer betrokkenheid van bewoners en andere gebruikers van de openbare ruimte. Het is onbekend hoeveel actieve bewoners er nu zijn. Wel is een aantal initiatieven in beeld van ondernemers, Duurzaam Rijssen en bewoners die zich inzetten voor een schone(re) omgeving (zie foto). De gemeente ondersteunt deze acties waar mogelijk, maar stimuleert meer betrokkenheid en eigenverantwoordelijkheid nog nauwelijks.

Aanbevelingen per pijler:

- Behoud het CleanTeam en de ingezette aanpak wat betreft het sturen op hotspots, accentgebieden en meldingen, de plannen voor extra werkzaamheden in de winter etc.. Onderzoek of het CleanTeam ook voor schoonmaakacties van bewoners / ondernemers kan worden ingezet.
- Voer in 2016 wederom een beleidsmeting en hotspotmeting uit. Betrek beheerders en het CleanTeam bij de lijst met schouwlocaties: wellicht hoeven de locaties die zowel in 2014 als 2015 een gemiddelde B-niveau scoorden, niet nog een keer gemeten te worden. Andersom kunnen er nieuwe hotspots zijn. Uit de interviews van 2015 bleek dat de hangjongerenlocatie aan de Maïsweg / Ligterbergerdijk een mogelijke nieuwe hotspot is.
- Monitor de werkzaamheden van het CleanTeam.
- Zet in 2016 meer in op het meer en beter afstemmen van machinaal en handmatig reinigen en de verschillende reinigingsteams, bijvoorbeeld met een workshop.
- Ga aan de slag met de bestaande situaties in de openbare ruimte die, mede door ontwerp, lastig te reinigen zijn. Inventariseer samen met beheerders en ontwerpers de knelpunten en onderzoek mogelijke oplossingen. Dit kan bijdragen aan wederzijds begrip van ontwerpers en beheerders en aan efficiënter beheer. Gebruik hier de 'Ontwerpwijzer zwerfafval' bij (gemeenteschoon.nl).
- Zet de komende jaren in op meer communicatie over de aanpak van zwerfafval en het resultaat daarvan. Stel bijvoorbeeld een communicatieplan op. Geef meer bekendheid aan het CleanTeam en andere acties die de gemeente uitvoert voor een schone(re) openbare ruimte. Ga naast de gemeentelijke aanpak, ook in op initiatieven van bewoners of ondernemers die hun eigen omgeving zwerfafvalvrij maken en houden. Dat de gemeente zo schoon is, komt namelijk zowel door de gemeentelijke aanpak als door de bewoners die in het algemeen weinig rommel op straat gooien.
- Breng als nulmeting de participatie-initiatieven in beeld, zodat inzichtelijk wordt hoeveel en wat buiten de gemeente om gebeurt in de aanpak van zwerfafval. Onderzoek, als onderdeel van een leefbaarheidsonderzoek, hoeveel bewoners zich actief inzetten voor de omgeving en wel eens zwerfafval opruimen.

